Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kuues koda)

22. mai 2014*

Direktiivid 92/40/EMÜ ja 2005/94/EÜ — Otsused 2006/105/EÜ ja 2006/115/EÜ — Euroopa Liidu põhiõiguste harta — Artiklid 16, 17 ja 47 — Linnugripi tõrjemeetmed — Kahju hüvitamine

Kohtuasjas C-56/13,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Szegedi ítélőtábla (Ungari) 28. jaanuari 2013. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 4. veebruaril 2013, menetluses

Érsekcsanádi Mezőgazdasági Zrt

versus

Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal,

EUROOPA KOHUS (kuues koda),

koosseisus: koja president A. Borg Barthet, kohtunikud E. Levits (ettekandja) ja M. Berger,

kohtujurist: Y. Bot,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikke seisukohti, mille esitasid:

— Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal, esindajad: I. Olasz ja J. Kerényi,

— Ungari valitsus, esindajad: M. Z. Fehér ja K. Szíjjártó,

— Euroopa Komisjon, esindajad: V. Bottka, H. Krämer ja B. Burggraaf,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 19. mai 1992. aasta direktiivi 92/40/EMÜ, millega kehtestatakse klassikalise lindude katku tõrjemeetmed (EÜT L 167, lk 1; ELT eriväljaanne 03/12, lk 306), ja nõukogu 20. detsembri 2005. aasta direktiivi 2005/94/EÜ linnugripi

* Kohtumenetluse keel: ungari.

tõrjet käsitlevate ühenduse meetmete ning direktiivi 92/40/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 10, lk 16), komisjoni 15. veebruari 2006. aasta otsust 2006/105/EÜ, mis käsitleb teatavaid ajutisi kaitsemeetmeid seoses kõrge patogeensusega linnugripi kahtluse juhtumitega metslindudel Ungaris (ELT L 46, lk 59), ja komisjoni 17. veebruari 2006. aasta otsust 2006/115/EÜ, milles käsitletakse teatavaid kaitsemeetmeid seoses kõrge patogeensusega linnugripiga metslindudel ühenduses ning millega tunnistatakse kehtetuks otsused 2006/86/EÜ, 2006/90/EC, 2006/91/EÜ, 2006/94/EÜ, 2006/104/EÜ ja 2006/105/EÜ (ELT L 48, lk 28), ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta") artikleid 16, 17 ja 47.

2 See taotlus esitati kohtuvaidluses, mille poolteks on loomakasvatusega tegelev põllumajandusettevõtja Érsekcsanádi Mezőgazdasági Zrt ja Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal (Bács-Kiskuni komitaadi haldusasutus) ning mis puudutab viimase keeldumist hüvitada avalike ülesannete täitmisel tekitatud kahju hüvitamise raames põhikohtuasja kaebuse esitajale kahju, mis vastab tema saamata jäänud tulule.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Direktiivi 92/40 artikli 1 esimene lõik sätestab:

„Käesolevas direktiivis määratakse kindlaks ühenduse tõrjemeetmed, mida kohaldatakse klassikalise lindude katku puhangu korral kodulindude seas, ilma et see piiraks ühendusesisest kaubandust reguleerivate ühenduse sätete kohaldamist."

4 Direktiivi 2005/94 artikli 1 lõige 1 sätestab:

„Käesoleva direktiiviga kehtestatakse:

a) teatavad ennetusmeetmed, mille eesmärk on linnugripi järelevalve ja varane avastamine ning pädevate asutuste ja põllumajandustöötajate teadlikkuse ja valmisoleku tõstmine nimetatud loomataudiga seotud ohtude suhtes;

b) minimaalsed tõrjemeetmed, mida kohaldatakse kodu- või muude vangistuses peetavate lindude seas linnugripi puhangute esinemise ja linnugripiviiruste imetajatele võimaliku ülekandumise varajase avastamise korral;

c) muud meetmed, mille eesmärgiks on ära hoida lindudelt pärinevate gripiviiruste levik muudele liikidele."

5 Direktiivi 2005/94 artikli 67 lõike 1 esimene lõik sätestab:

„Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 1. juuliks 2007. Liikmesriigid teatavad nendest viivitamata komisjonile."

6 Otsuse 2006/105 artikli 2 „Ohustatud ja järelevalvetsoonide rajamine" lõige 1 sätestab:

„Ungari rajab selle piirkonna ümber, kus metslindudel on A-tüüpi gripiviiruse alatüübi H5 põhjustatud kõrge patogeensusega linnugripp kinnitust leidnud ja neuraminidaasi tüübi N1 esinemist kas kahtlustatakse või see on kinnitust leidnud:

a) vähemalt kolme kilomeetri raadiusega ohustatud tsooni ning

b) vähemalt kümne kilomeetri raadiusega järelevalvetsooni, mis hõlmab ka ohustatud tsooni.”

7 Selle otsuse artikli 3 lõike 2 punktid a ja c näevad ette:

„Ungari tagab, et ohustatud tsoonis on keelatud järgmine tegevus:

a) kodulindude ja muude vangistuses peetavate lindude väljaviimine ettevõttest, kus neid peetakse;

[...]

c) kodulindude ja muude vangistuses peetavate lindude transport läbi tsooni, välja arvatud läbisõit põhimaanteedel või -raudteedel ning transport tapamajja koheseks tapmiseks;

[...]”.

8 Sama otsuse artikli 6 lõige 1 näeb ette:

„Erandina artikli 3 lõike 2 punktist a võib Ungari lubada noorkanade ja broilerkalkunite transporti ametliku kontrolli all olevatesse ettevõtetesse, mis asuvad ohustatud või järelevalvetsoonis.”

9 Otsuse 2006/105 artikkel 11 näeb ette:

„Ungari võtab viivitamata käesoleva otsuse järgimiseks vajalikud meetmed ning avaldab need. Ta teavitab komisjoni sellest viivitamata.”

10 Otsuse 2006/115 artikli 2 „Ohustatud ja järelevalvetsoonide rajamine” lõige 1 sätestab:

„Mõjutatud liikmesriik rajab selle piirkonna ümber, kus metslindudel on A-tüüpi gripiviiruse alatüübi H5 põhjustatud kõrge patogeensusega linnugripp kinnitust leidnud ja neuraminidaasi tüübi N1 esinemist kas kahtlustatakse või see on kinnitust leidnud:

a) vähemalt kolme kilomeetri raadiusega ohustatud tsooni ning

b) vähemalt kümne kilomeetri raadiusega järelevalvetsooni, mis hõlmab ka ohustatud tsooni.”

11 Selle otsuse artikli 3, mis käsitleb ohustatud tsoonis rakendatavaid meetmeid, lõige 2 on sõnastatud järgmiselt:

„Mõjutatud liikmesriik tagab, et ohustatud tsoonis on keelatud järgmine tegevus:

a) kodulindude ja muude vangistuses peetavate lindude väljaviimine ettevõttest, kus neid peetakse;

[...]

c) kodulindude ja muude vangistuses peetavate lindude transport läbi tsooni, välja arvatud läbisõit põhimaanteedel või -raudteedel ning transport tapamajja koheseks tapmiseks;

[...]”.

12 Sama otsuse artikli 6 lõike 1 kohaselt:

„Erandina artikli 3 lõike 2 punktist a võib mõjutatud liikmesriik lubada noorkanade, broilerkalkunite ja muude kodulindude ja tehistingimustes peetavate jahilindude transporti ametliku kontrolli all olevatesse ettevõtetesse, mis asuvad ohustatud või järelevalvetsoonis.”

13 Otsuse 2006/115 artikli 11 esimene lõik sätestab:

„Kõik liikmesriigid võtavad ja avaldavad viivitamata käesoleva otsuse järgimiseks vajalikud meetmed. Nad teavitad komisjoni sellest viivitamata.”

Ungari õigus

14 2005. aasta seaduse nr CLXXVI loomatervishoiu kohta (állategészségügyről szóló 2005. évi CLXXVI. törvény) redaktsioon, mis kehtis põhikohtuasja asjaolude aset leidmise ajal, sisaldab epidemioloogilisi meetmeid puudutavaid sätteid.

15 Nimetatud seaduse § 7 lõige 4 sätestab:

„Selleks et ennetada, diagnoosida ja tõkestada loomahaiguste levikut, millest tuleb teatada, ning et vähendada ja hüvitada sellega kaasnevat kahju, võivad loomatervishoiu alal pädevad asutused sõltuvalt haiguse iseloomust ja levikust võtta erinormides ette nähtud juhtumitel järgmisi epidemioloogilisi meetmeid:

[...]

f) ohustatud tsoonide (järelevalvetsoonide) kehtestamine;

[...]

q) kehtestada ettevõtjatele (näiteks tapamajad, loomsete kõrvalsaaduste töötlemisega tegelevad tehased) kohustus teha koostööd epidemioloogiliste meetmete tõhusaks kohaldamiseks niivõrd ja niikaua, kui see on vajalik ohu kõrvaldamiseks, ning sõltuvalt koostöö tasemest makstakse hiljem hüvitist.”

16 Selle seaduse § 8 lõige 1 näeb ette:

„Samal ajal võib võtta mitu epidemioloogilist meedet. Otsused, millega meetmed võetakse, kuuluvad kohaldamisele otsekohe, ilma et otsuste peale esitatud võimalikel kaebustel oleks peatav toime.”

17 Lisaks sätestab sama seaduse § 10:

”1. Juhul kui võetakse § 7 lõike 4 punktides i–q nimetatud epidemioloogilisi meetmeid ja ilma et see piiraks lõikes 4 ette nähtud erandite kohaldamist, on õigus kahju hüvitamisele riigi poolt:

[...]

c) § 7 lõike 4 punktis q nimetatud ettevõtjatel.

[...]

3. Hüvitise summaks on loomade, materjali, tööriistade või esemete kaubanduslik väärtus. Paragrahv 7 lõike 4 punktide p või q kohaldamisel arvutatakse see vastavalt kahjule (hõlmamata saamata jäänud tulu), mis on tekkinud asjade rekvireerimise või koostöö tõttu. Kahju hindamise ja maksmise üksikasju reguleerivad erinormid. Hüvitise maksmise viis määratakse kindlaks otsuses, milles kahju hüvitamine määratakse.

[...]”.

18 Põllumajandus- ja maaelu arengu ministri 17. mai 2002. aasta korralduse nr 44, mis käsitleb kaitset linnugripi ja Newcastle'i taudi vastu, põhikohtuasja asjaolude aset leidmise ajal kehtinud redaktsiooni § 14 kohaselt:

„1. Kui piirkonna peaveterinaararst kinnitab põllumajandusettevõttes või muus tootmisüksuses linnugripi või Newcastle'i taudi juhtumi esinemist, kehtestab loomatervishoiuteenistus ohustatud tsooni vähemalt kolme kilomeetri raadiuses puudutatud põllumajandusettevõttest või tootmisüksusest. Ohustatud tsooni piiritlemisel arvestatakse kohalikke kodulinnufarme, tapamajade asukohta, maastiku geograafilisi iseärasusi ning järelevalvevõimalusi.

[…]".

19 1959. aasta seadusega nr IV kehtestatud tsiviilseadustiku (Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. Törvény) § 339 lõige 1 näeb kahju hüvitamise kohta ette järgmist:

„Isik, kes tekitab seadusvastaselt teisele isikule kahju, on kohustatud selle hüvitama. Ta vabaneb vastutusest, kui tõendab, et ta tegutses viisil, mida üldjuhul võib sarnases olukorras oodata."

20 Tsiviilseadustiku § 349 lõige 1 sätestab:

„Vastutus avalike ülesannete täitmisel tekitatud kahju eest tekib vaid siis, kui kahju ei oleks saanud ära hoida tavapäraste õiguskaitsevahenditega või kui kannatanu kasutas kahju vältimiseks tavapäraseid õiguskaitsevahendeid."

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

21 Põhikohtuasja kaebuse esitaja, kes on loomakasvatusega tegelev põllumajandusettevõtja ja tegeleb muu hulgas kalkunite nuumamisega, sõlmis põllumajandusühistuga ajavahemikuks 6. veebruarist kuni 31. detsembrini 2006 lepingu Nagybaracska (Ungari) äärealal asuva kalkunifarmi rentimiseks. Ta kavatses renditud farmi kasutada kahe eelnevalt suureks kasvatatud kalkunikarja nuumamiseks.

22 10. veebruaril 2006 leiti Nagybaracska omavalitsusüksuse territooriumilt, umbes 50 meetri kaugusel renditud farmist, H5N1 viirusesse nakatumise tagajärjel surnud kühmnokk-luik.

23 Sellega seoses võttis komisjon kõrge patogeensusega linnugripi tõrjemeetmete rakendamiseks 15. ja 17. veebruaril 2006 vastu vastavad otsused 2006/105 ja 2006/115.

24 Põhikohtuasja vastustaja kehtestas 15. ja 21. veebruari 2006. aasta vastavate haldusotsustega 945-0/BACSK/2006 ja 945-1/BACSK/2006 ning kehtivale riiklikule õiguslikule regulatsioonile tuginedes ohustatud tsooni, mis hõlmas ka Csátalja ja Nagybaracska omavalitsusüksuste territooriumi, ning kehtestas muid meetmeid, sh kodulindude veo keelu ohustatud tsoonis. Ohustatud tsoon avati 21. aprillil 2006.

25 Põhikohtuasja vastustaja jättis 23. veebruari 2006. aasta arvamusega nr 1011-5/BACSK/2006, mille peale ei saa edasi kaevata, põhikohtuasja kaebuse esitaja esitatud taotluse kalkunite Nagybaracska farmis kasvatamiseks rahuldamata, kuna kehtestatud ohustatud tsoonis olid sätestatud piirangud ning seetõttu, et asjaomasele kaebuse esitajale ja teistele ühistu liikmetele kuulus mitu loomafarmi, kus oli vastustaja arvates võimalik kalkuneid vastavalt olemasolevatele võimalustele hoida.

26 Põhikohtuasja kaebuse esitaja esitas 16. märtsil 2006 põhikohtuasja vastustajale nõude hüvitada kogu kahju, mis talle ohustatud tsooni kehtestamise ja kalkunite ohustatud tsoonis kasvatamise taotluse rahuldamata jätmise tõttu tekkis.

27 Haldusotsustega, mille üle teostati mitmel korral kohtulikku kontrolli, tunnistati põhikohtuasja kaebuse esitaja õigust saada kahjuhüvitist kogusummas 3 509 879 Ungari forintit (umbes 12 000 eurot) ja määrati selle summa maksmine, samas kui tema taotlus jäeti rahuldamata summa osas, mis hõlmas saamata jäänud tulu.

28 Neid asjaolusid arvestades esitas põhikohtuasja kaebuse esitaja Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatali vastu kaebuse, leides, et põhikohtuasja vastustaja ei võinud keelata kalkunite üleviimist renditud farmi, mistõttu on asjaomane vastustaja kohustatud hüvitama kahju, mis hõlmab saamata jäänud tulu, mida haldusmenetluses ei hüvitatud.

29 Kecskeméti törvényszék (Kecskeméti kohus) jättis põhikohtuasja kaebuse esitaja kaebuse 13. mail 2012 rahuldamata põhjendusega, et otsused, mis põhikohtuasja vastustaja oma kaalutlusõiguse alusel tegi, olid seaduslikud ning igal juhul ei olnud täidetud tingimused, mis puudutavad vastutust kahju tekitamise eest avalike ülesannete täitmisel. Põhikohtuasja kaebuse esitaja esitas selle otsuse peale Szegedi ítélőtáblale (Szegedi kohus) apellatsioonkaebuse.

30 Neil asjaoludel otsustas Szegedi ítélőtábla menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas Ungari haldusasutuste poolt kõrge patogeensusega linnugripi vastaste ajutiste meetmete raames vastu võetud otsus, millega kehtestati ohustatud tsoon ja mille raames keelati muu hulgas kodulindude vedu, oli kooskõlas liidu õigusega ja täpsemalt [direktiividega 92/40 ja 2005/94] ning [otsusega 2006/105]?

Kas Ungari haldusasutuste poolt kõrge patogeensusega linnugripi vastaste ajutiste meetmete raames vastu võetud otsus, millega muudeti osaliselt ohustatud tsoonis kohaldatavaid norme ja mille raames keelati muu hulgas kodulindude vedu läbi selle tsooni, ning meede, mis võeti kaebuse esitaja suhtes pädeva asutuse arvamuse vormis (vaidlustamatu otsus), millega ei antud luba kalkunite veoks (kasvatamiseks) farmi, mis asus ohustatud tsoonis tuvastatud nakkusallika vahetus läheduses, oli kooskõlas liidu õigusega ja täpsemalt [direktiividega 92/40 ja 2005/94] ning [otsusega 2006/115]?

2. Kas [direktiivide 92/40 ja 2005/94] kui liidu õiguse normatiivaktide eesmärk oli vastu võtta ühtsed liidu õigusnormid, mille eesmärk on hüvitada võimalik kahju, mis on isikutele tekitatud liidus leviva kõrge patogeensusega linnugripi vastaste ajutiste kaitsemeetmetega? Kas [direktiivides 92/40 ja 2005/94] ning [otsustes 2006/105 ja 2006/115] toodud liidu õigusnormid annavad piisava pädevuse niisuguste ühtsete liidu õigusnormide vastuvõtmiseks, mille eesmärk on hüvitada võimalik kahju, mis on isikutele tekitatud kõrge patogeensusega linnugripi vastaste ajutiste kaitsemeetmetega?

3. Kui vastus teisele küsimusele on jaatav, siis kas õiguse saada hüvitist kahju eest piirang on õiguspärane ja liidu õigusega kooskõlas, kui see tuleneb eespool loetletud õigusaktide täitmiseks võetud siseriiklikest ajutistest meetmetest? Kas siseriiklikku õigusnormi, millega piiratakse riigi poolt hüvitatavat kahju tegelikult kantud kahju ja kuludega ning välistatakse võimalus saada hüvitist saamata jäänud tulu eest, võib pidada isikutele tekitatud kahju hüvitamise õiguse vajalikuks ja proportsionaalseks piiranguks?

4. Kui vastus teisele küsimusele on eitav, siis kas kaebuse esitaja võib juhul, kui kõrge patogeensusega linnugripi tõrje eesmärgil liidu õigusaktide täitmiseks liikmesriigi võetud ajutiste kaitsemeetmetega tekitati talle kahju ning siseriiklikud õigusnormid piiravad kahju hüvitamise nõuet tekitatud kahju hüvitamisega, välistades võimaluse nõuda saamata jäänud tulu hüvitamist, kasutada oma õigust saada hüvitist saamata jäänud tulu eest, tuginedes otseselt […] põhiõiguste hartas kehtestatud põhimõtete (artik[lis] 16 [sätestatud] ettevõtlusvabadus, artik[lis] 17 [kehtestatud] omandiõigus ja artik[lis] 47 [ette nähtud] õigus tõhusale õiguskaitsevahendile) rikkumisele?

5. Kui õiguse nõuda kogu kahju hüvitamist kasutamiseks saab tugineda mõnele liidu õiguses sisalduvale alusele, siis kas sellisele õigusele saab tugineda ainult asjassepuutuva riigi vastu või saab menetluses, mille eesmärk on hüvitada avalike ülesannete täitmisel tekitatud kahju, riigi mõistet laialt tõlgendades niisugusele õigusele tugineda ka haldusasutuse vastu? Kui niisugusele õigusele saab tugineda ka haldusasutuste vastu, siis kas asjassepuutuva riigi vastutust käsitlevates õigusnormides võib olla nõutud, et hüvitise saamise õiguse tekkimiseks peavad olema täidetud täiendavad nõuded?

6. Kui liidu õigus ei anna kaebuse esitajale õigust saada hüvitist kogu tekitatud kahju eest otseselt liidu õigusele tuginedes, siis kas tulenevalt menetluste võrdväärsuse nõudest tuleb samu õigusnorme kohaldada nõuete lahendamisel, mida tuleb hinnata liidu õiguse alusel, ja sarnaste nõuete lahendamisel, mida tuleb hinnata Ungari õiguse alusel?

7. Kas liidu õiguse rakendusmeetmetega seotud vaidluse raames – arvestades, et liidus metslindudel esineva kõrge patogeensusega linnugripi tõrje raames liikmesriigi poolt võetud õigusnormid ja haldusmeetmed mõjutavad tingimata siseturu toimimist – on põhikohtuasjaga sarnastel asjaoludel võimalik pöörduda komisjoni poole, et saada tema kui *amicus curiae* arvamus, eeskätt juhul, kui on teada, et Euroopa Komisjon on algatanud asjassepuutuva liikmesriigi suhtes kohustuste rikkumise menetluse seoses õigusküsimustega, mis on käsitletava vaidluse jaoks asjakohased?

8. Kui komisjoni kui *amicus curiae* poole on võimalik pöörduda arvamuse või lihtsalt teabe saamiseks, siis kas komisjon on kohustatud arvamuse andma kui *amicus curiae* või esitama taotletud teavet liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluses saadud andmete, dokumentide või avalduste kohta ja selles valdkonnas komisjoni järgitud praktika kohta, eeskätt juhul, kui tegemist on mitteavalike andmetega, mis saadi liikmesriigi kohustuste rikkumise menetlemisest Euroopa Kohtus varasemates staadiumides? Kas selliseid andmeid võib avalikult kasutada liikmesriigi kohtus menetluses olevas konkreetses vaidluses?”

Eelotsuse küsimused

Esialgsed märkused

31 Tuleb rõhutada, et eelotsusetaotluses välja toodud asjaolude kohaselt tuvastati põhikohtuasjas kõne all olev linnugripp ühel metslinnul. Käesoleval juhul leiti luik, kes oli surnud linnugrippi nakatumise järel.

32 Direktiivide 92/40 ja 2005/94 artiklist 1 ilmneb, et nende direktiivide kohaldamisalasse kuulub üksnes ennetus- ja tõrjemeetmete kehtestamine, kui kodu- või muude vangistuses peetavate lindude seas kahtlustatakse ettevõttes linnugripi esinemist või kui selline linnugripp ettevõttes tegelikult puhkeb.

33 Seega ei ole eespool nimetatud direktiivid käesoleval juhul kohaldatavad, kuna nende kohaldamisala ei hõlma metslinnul linnugripi esinemist, mille individuaalne olemus eeldab vähem piiravate meetmete võtmist.

34 Järelikult tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimusi läbi vaadates neid märkusi arvesse võtta.

Seitsmenda ja kaheksanda küsimuse analüüs

35 Seitsmendas ja kaheksandas küsimuses, mis tuleks esimesena läbi vaadata, otsib eelotsusetaotluse esitanud kohus vastust küsimusele, mil määral on liikmesriigi kohtul võimalik saada komisjonilt liidu õiguse rakendusmeetmetega seotud vaidluse raames selgitusi, eeskätt juhul, kui komisjon on algatanud direktiivi 2005/94 ülevõtmise suhtes liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse, ning mil viisil võib saadud informatsiooni kasutada.

36 Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb sellega seoses, et Euroopa Kohus võib keelduda liikmesriigi kohtu esitatud eelotsuse küsimusele vastamisest, kui on ilmselge, et taotletud liidu õiguse tõlgendusel ei ole mingit seost põhikohtuasja asjaolude või esemega või kui kõnealune probleem on oletuslik või kui Euroopa Kohtule ei ole teada eelotsuse küsimustele tarviliku vastuse andmiseks vajalikud faktilised ja õiguslikud asjaolud (vt kohtuotsus PreussenElektra, C-379/98, EU:C:2001:160, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika).

37 Kuna direktiiv 2005/94 ei ole käesoleval juhul kohaldatav, siis liidu õiguse tõlgendamine, mida taotletakse selleks, et teada saada, kas komisjon peab andma Ungari vastu seoses nimetatud direktiivi ülevõtmisega esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi kohta selgitusi, ei oma mingit tähtsust selle otsuse seisukohast, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus peab tegema.

38 Järelikult on eelotsusetaotluse esitanud kohtu seitsmes ja kaheksas küsimus vastuvõetamatud.

Esimese küsimuse analüüs

39 Esimeses küsimuses tahab eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas otsuseid 2006/105 ja 2006/115 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus esiteks sellised siseriiklikud meetmed nagu 15. ja 21. veebruari 2006. aasta haldusaktid, millega kehtestati Csátalja ja Nagybaracska omavalitsusüksuste territooriumil ohustatud tsoon ning keelati kodulindude vedu selles tsoonis, ning teiseks selline arvamus, nagu anti 23. veebruaril 2006, millega ei antud sellisele ettevõtjale nagu põhikohtuasja kaebuse esitaja luba kasvatada kalkuneid tema Nagybaracskas asuvas farmis.

40 Otsuse 2006/105 artikli 2 lõike 1 punkt a ja artikli 3 lõike 2 punkt c ning identsed sätted otsuses 2006/115 kohustavad esiteks asjaomast liikmesriiki rajama selle piirkonna ümber, kus metslindudel on kõrge patogeensusega linnugripp kinnitust leidnud, vähemalt kolme kilomeetri raadiusega ohustatud tsooni, ja teiseks keelavad kodulindude ja muude vangistuses peetavate lindude transpordi läbi selle tsooni, välja arvatud läbisõit põhimaanteedel või -raudteedel ning transport tapamajja koheseks tapmiseks.

41 Käesoleval juhul nähtub osutatud sätete sõnastusest, et põhikohtuasjas kõne all olevad siseriiklikud meetmed, s.o ohustatud tsooni kehtestamine ja kodulindude veo keeld läbi selle tsooni – meetmed, mis Ungari ametiasutused võtsid haldusaktidena vastu vastavalt 15. ja 21. veebruaril 2006 –, on nende sätetega kooskõlas, mida ükski põhikohtuasja pool ei ole vaidlustanud.

42 Teiseks, kuna otsuse 2006/105 artikli 3 lõike 2 punkt c keelab kodulindude transpordi läbi ohustatud tsooni, mis tähendab, et läbisõit ei sisalda loomade peale- või mahalaadimist, siis järeldub sellest *a fortiori*, et käesolevas asjas kirjeldatud kodulindude transport selles tsoonis asuvasse farmi on samuti keelatud. Peale selle, nagu komisjon väitis, kohaldatakse kõnealuse otsuse artiklis 6 ette nähtud erandeid üksnes ohustatud tsooni sisesele või tsoonist väljuvale transpordile. Seega ei ole need erandid kohaldatavad sellesse tsooni suunduvale transpordile, mis jääb ohustatud tsoonist väljapoole, nagu põhikohtuasjas.

43 Järelikult on see, et Ungari ametiasutused ei lubanud 23. veebruari 2006. aasta arvamuses kodulinde ohustatud tsooni transportida, otsuste 2006/105 ja 2006/115 artikli 3 lõike 2 punktiga c kooskõlas. Arvamuse vormi valik ei oma sellise hinnangu juures mingit tähtsust, kuna kõnealused otsused ei näe ette üksikasjalikke eeskirju nende rakendamiseks.

44 Eelnevatest kaalutlustest lähtudes tuleb esimesele küsimusele vastata, et otsuseid 2006/105 ja 2006/115 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus esiteks sellised siseriiklikud meetmed nagu 15. ja 21. veebruari 2006. aasta haldusaktid, millega kehtestati Csátalja ja Nagybaracska omavalitsusüksuste

territooriumil ohustatud tsoon ning keelati kodulindude vedu selles tsoonis, ning teiseks selline arvamus, nagu anti 23. veebruaril 2006, millega ei antud sellisele ettevõtjale nagu põhikohtuasja kaebuse esitaja luba kasvatada kalkuneid tema Nagybaracskas asuvas farmis.

Teise ja neljanda küsimuse analüüs

45 Teises ja neljandas küsimuses, mida tuleks käsitleda koos, tahab eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas otsuseid 2006/105 ja 2006/115, millega kehtestatakse linnugripi tõrjemeetmed, tuleb tõlgendada nii, et need sisaldavad sätteid, mille eesmärk on kehtestada neis ette nähtud meetmetega tekitatud kahju hüvitamise kord, või viitavad sellistele sätetele, ning kui see nii ei ole, siis kas asjaolu, et siseriiklike õigusnormide kohaselt ei hõlma otsuste 2006/105 ja 2006/115 alusel võetud selliste siseriiklike kaitsemeetmetega, nagu on kõne all põhikohtuasjas, tekitatud kahju hüvitamine saamata jäänud tulu, riivab ettevõtlusvabadust, omandiõigust ja õigust tõhusale õiguskaitsevahendile, mis on sätestatud põhiõiguste harta vastavates artiklites 16, 17 ja 47.

46 Esiteks tuleb tõdeda, nagu väidavad ka põhikohtuasja vastustaja, Ungari valitsus ja komisjon, et otsused 2006/105 ja 2006/115 ei sisalda ühtegi sätet, mille eesmärk oleks kehtestada isikutele linnugripi tõrjemeetmete, mis nimetatud otsustes on ette nähtud, rakendamisega tekitatud kahju hüvitamise kord.

47 Peale selle, kuna kõnealused otsused on rakendusaktid, mis on võetud vastu nõukogu 11. detsembri 1989. aasta direktiivi 89/662/EMÜ veterinaarkontrollide kohta ühendusesiseses kaubanduses seoses siseturu väljakujundamisega (EÜT L 395, lk 13; ELT eriväljaanne 03/09, lk 214) artikli 9 lõigete 3 ja 4 ning nõukogu 26. juuni 1990. aasta direktiivi 90/425/EMÜ, milles käsitletakse ühendusesiseses kaubanduses teatavate elusloomade ja toodete suhtes seoses siseturu väljakujundamisega kohaldatavaid veterinaar- ja zootehnilisi kontrolle (EÜT L 224, lk 29; ELT eriväljaanne 03/10, lk 138), artikli 10 lõigete 3 ja 4 alusel, ei ilmne nimetatud direktiivide, mille alusel on otsused 2006/105 ja 2006/115 vastu võetud, sõnastusest ega eesmärgist pädevus, mis annaks komisjonile õiguse kehtestada kahju hüvitamise kord.

48 Igal juhul tuleb meenutada, et vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale võib liidu seadusandja talle põllumajanduspoliitika valdkonnas antud ulatusliku kaalutlusõiguse raames leida, et on kohane hüvitada nende ettevõtete omanikele, kus loomad hävitati ja tapeti, tekkinud kahju kas osaliselt või täielikult. Euroopa Kohus on siiski sedastanud, et selle tõdemuse põhjal ei saa teha järeldust, et liidu õiguses on üldpõhimõte, mis kohustaks igas olukorras hüvitist maksma (vt kohtuotsus Booker Aquaculture ja Hydro Seafood, C-20/00 ja C-64/00, EU:C:2003:397, punkt 85).

49 See kohtupraktika on kohaldatav ka põhikohtuasjas, võttes eelkõige arvesse asjaolu, et põhikohtuasjas kõne all olevad siseriiklikud meetmed on leebemad võrreldes hävitamise ja tapmise meetmetega kohtuotsuse Booker Aquaculture ja Hydro Seafood aluseks olnud kohtuasjas (EU:C:2003:397).

50 Sellest tuleneb, et otsused 2006/105 ja 2006/115, millega kehtestatakse linnugripi tõrjemeetmed, ei sisalda sätteid, mille eesmärk on kehtestada neis ette nähtud meetmetega tekitatud kahju hüvitamise kord, ega ka viita sellistele sätetele. Järelikult ei kehtesta need otsused liikmesriikidele kahju hüvitamise kohustust.

51 Teiseks, mis puudutab eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimust, kas selline põhikohtuasjas kõne all olevate meetmete võtmisega tekitatud kahju hüvitamise süsteem, mille liikmesriigi seadusandja on kehtestanud, on kooskõlas põhiõiguste hartaga tagatud ettevõtlusvabaduse, omandiõiguse ja õigusega tõhusale õiguskaitsevahendile, tuleb esmalt rõhutada, et vastavalt põhikohtuasjas vaadeldavatele siseriiklikele õigusnormidele on ettevõtjal, kes on sunnitud epidemioloogiliste meetmete raames koostööd tegema, õigus saada hüvitist selle koostöö käigus tekitatud kahju eest, mis ei hõlma aga saamata jäänud tulu.

52 Tuleb tõdeda, et kuna kahju hüvitamise kohustus ei saa tugineda liidu õigusele, siis põhikohtuasjas kõne all olev siseriiklik meede, mis näeb ette, et asjaomane riik maksab hüvitist kahju ja tegelike kulude eest, jättes hõlmamata saamata tulu, ei kuulu mitte liidu õiguse kohaldamisalasse, vaid see on üksnes siseriikliku seadusandja otsustada.

53 Siinjuures tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt põhineb ELTL artiklis 267 sätestatud eelotsusemenetlus liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu ülesannete selgel eristamisel ning Euroopa Kohtul on pädevus otsustada üksnes selles artiklis osutatud liidu õigusaktide tõlgenduse või kehtivuse üle. Seetõttu ei ole Euroopa Kohtu pädevuses hinnata siseriiklike õigusnormide tõlgendust ega otsustada liikmesriigi kohtu poolt nendele sätetele antud tõlgenduse õigsuse üle (kohtuotsus Texdata Software, C-418/11, EU:C:2013:588, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).

54 Lisaks on vastavalt põhiõiguste harta artikli 51 lõikele 1, mis reguleerib harta kohaldamisala, harta sätted ette nähtud liikmesriikidele üksnes liidu õiguse kohaldamise korral. Seda sätet kinnitab Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika, mille kohaselt laienevad liidu õiguskorras tagatud põhiõigused kõigile liidu õigusega reguleeritud olukordadele, kuid mitte väljapoole niisuguseid olukordi. Kui õiguslik olukord ei kuulu liidu õiguse kohaldamisalasse, siis puudub Euroopa Kohtul pädevus ning harta osutatud sätted ei saa iseenesest olla selle pädevuse aluseks (vt selle kohta kohtuotsus Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punktid 17, 19 ja 22, ning kohtumäärus Sociedade Agrícola e Imobiliária da Quinta de S. Paio, C-258/13, EU:C:2013:810, punktid 18–20).

55 Järelikult ei kuulu selliste siseriiklike õigusnormide, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mis ei näe ette liidu õiguse kohaselt võetud linnugripi vastaste kaitsemeetmete kehtestamisega tekitatud kahju – sealhulgas saamata jäänud tulu – täielikku hüvitamist, õiguspärasuse hindamine tõhusa õiguskaitsevahendi õiguse, omandiõiguse ja ettevõtlusvabaduse seisukohast Euroopa Kohtu pädevusse.

56 Nagu käesoleva kohtuotsuse punktides 48 ja 49 märgitud, ei eksisteeri liidu õiguses tegelikult üldpõhimõtet, mis paneks liikmesriikidele niisuguste meetmetega põhjustatud kahju hüvitamise kohustuse.

57 Kõikidest eelnevatest kaalutlustest lähtudes tuleb teisele ja neljandale küsimusele esiteks vastata, et otsuseid 2006/105 ja 2006/115, millega kehtestatakse linnugripi tõrjemeetmed, tuleb tõlgendada nii, et need ei sisalda sätteid, mille eesmärk on kehtestada otsustes ette nähtud meetmetega tekitatud kahju hüvitamise kord, ega ka viita sellistele sätetele, ning teiseks, et selliste siseriiklike õigusnormide, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mis ei näe ette liidu õiguse kohaselt võetud linnugripi vastaste kaitsemeetmete kehtestamisega tekitatud kahju – sealhulgas saamata jäänud tulu – täielikku hüvitamist, õiguspärasuse hindamine tõhusa õiguskaitsevahendi õiguse, omandiõiguse ja ettevõtlusvabaduse seisukohast ei kuulu Euroopa Kohtu pädevusse.

Kolmanda ja viienda küsimuse analüüs

58 Eelotsusetaotluse kohaselt on vaja kolmandale ja viiendale küsimusele vastata juhul, kui teisele ja neljandale küsimusele vastatakse jaatavalt.

59 Võttes arvesse teisele ja neljandale küsimusele antud vastust, ei ole kolmandale ja viiendale küsimusele vaja vastata.

Kuuenda küsimuse analüüs

60 Kuuendas küsimuses tahab eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas võrdväärsuse põhimõtet tuleb tõlgendada nii, et juhul kui liidu õigusest ei tulene õigust saada hüvitist kahju eest, mis on tekitatud sellisele ettevõtjale nagu põhikohtuasja kaebuse esitaja, võib asjaomast põhimõtet

kohaldada selleks, et saaks rakendada samu menetlusnorme esiteks nende nõuete lahendamisel, mida tuleb hinnata liidu õiguse alusel, ja teiseks sarnaste nõuete lahendamisel, mida tuleb hinnata Ungari õiguse alusel.

61 Mis puutub võrdväärsuse põhimõttesse, siis tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et selle põhimõtte järgimine eeldab, et asjaomane siseriiklik õigusnorm oleks ühtemoodi kohaldatav isikutele nii liidu õigusest tulenevate õiguste kaitseks kui ka siseriikliku õiguse eiramisest tingitud õiguskaitsevahendite puhul, kui neil on sarnane ese ja alus. Siseriiklik kohus, kellele ainsana on vahetult teada kohaldatavad menetlusnormid, peab hindama asjaomaste õiguskaitsevahendite sarnasust, võttes arvesse nende eset, alust ja olulisi tunnuseid (vt kohtuotsus Agrokonsulting-04, C-93/12, EU:C:2013:432, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika).

62 Võttes arvesse teisele ja neljandale küsimusele antud vastust, ei pane ükski liidu õigusnorm liikmesriikidele kohustust kehtestada selliste siseriiklike kaitsemeetmetega, nagu on kõne all põhikohtuasjas, tekitatud kahju hüvitamise korda. Seevastu niisuguse korra kehtestamise võimalus on eranditult liikmesriigi seadusandja otsustada.

63 Sellest järeldub, et kuivõrd võrdväärsuse põhimõtte järgimine eeldab siseriikliku õigusnormi ühetaolist kohaldamist olukordades, mis tulenevad ühelt poolt liidu õiguse kohaldamisest ja teiselt poolt siseriikliku õiguse kohaldamisest, ei või seda põhimõtet kohaldada olukorras, mis ei puuduta liidu õigust, nagu põhikohtuasjas.

64 Igal juhul nähtub eelotsusetaotlusest, et põhikohtuasjas kõne all olevate siseriiklike kaitsemeetmetega tekitatud kahju hüvitamise nõuete puhul ei viita miski sellele, et liidu õigusega tagatud õigusi käsitlevaid siseriiklikke menetlusnorme ja siseriiklikust õigusest tulenevaid menetlusnorme oleks erinevalt kohaldatud.

65 Eespool toodud kaalutlustest lähtudes ei ole võrdväärsuse põhimõte kohaldatav niisuguses olukorras, nagu on kõne all põhikohtuasjas.

Kohtukulud

66 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kuues koda) otsustab:

1. **Komisjoni 15. veebruari 2006. aasta otsust 2006/105/EÜ, mis käsitleb teatavaid ajutisi kaitsemeetmeid seoses kõrge patogeensusega linnugripi kahtluse juhtumitega metslindudel Ungaris, ja komisjoni 17. veebruari 2006. aasta otsust 2006/115/EÜ, milles käsitletakse teatavaid kaitsemeetmeid seoses kõrge patogeensusega linnugripiga metslindudel ühenduses ning millega tunnistatakse kehtetuks otsused 2006/86/EÜ, 2006/90/EC, 2006/91/EÜ, 2006/94/EÜ, 2006/104/EÜ ja 2006/105/EÜ, tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus esiteks sellised siseriiklikud meetmed nagu 15. ja 21. veebruari 2006. aasta haldusaktid, millega kehtestati Csátalja ja Nagybaracska (Ungari) omavalitsusüksuste territooriumil ohustatud tsoon ning keelati kodulindude vedu selles tsoonis, ning teiseks selline arvamus, nagu anti 23. veebruaril 2006, millega ei antud sellisele ettevõtjale nagu põhikohtuasja kaebuse esitaja luba kasvatada kalkuneid tema Nagybaracskas asuvas farmis.**

2. **Esiteks tuleb otsuseid 2006/105 ja 2006/115 tõlgendada nii, et need ei sisalda sätteid, mille eesmärk on kehtestada otsustes ette nähtud meetmetega tekitatud kahju hüvitamise kord, ega ka viita sellistele sätetele, ning teiseks ei kuulu selliste siseriiklike õigusnormide, nagu**

on kõne all põhikohtuasjas, mis ei näe ette liidu õiguse kohaselt võetud linnugripi vastaste kaitsemeetmete kehtestamisega tekitatud kahju – sealhulgas saamata jäänud tulu – täielikku hüvitamist, õiguspärasuse hindamine tõhusa õiguskaitsevahendi õiguse, omandiõiguse ja ettevõtlusvabaduse seisukohast Euroopa Kohtu pädevusse.

Allkirjad